

Oudere migranten aan het woord

Als er over migranten wordt gesproken gaat het, vooral de laatste tijd, vaak over de taal. Velen verbazen zich erover dat migranten die al jaren in Nederland wonen zo slecht Nederlands spreken. Zij hebben hierdoor het idee dat deze mensen zich nauwelijks verbonden voelen met de samenleving hier. In het project OPOM Den Haag komen oudere migranten zelf aan het woord. Oudere Turken, Marokkanen en Surinamers vertellen, soms in gebrekkig en soms in vloeiend Nederlands, hoe zij het vinden om in Den Haag te wonen en wat zij denken dat er in deze stad zou moeten gebeuren om het leefklimaat te verbeteren. Uit de verhalen die zij in de maandelijkse bijeenkomsten van de OPOM kerngroep vertellen, wordt duidelijk wat het betekent om als migrant in een ander land oud te worden. Ook wordt duidelijk hoe ze zich, zelfs als ze slecht Nederlands spreken, met de jaren onderdeel van de Haagse samenleving zijn gaan voelen. Vanuit hun

eigen levenservaring kijken de oudere migranten die meedoen aan het OPOM, naar de toekomst en ontwikkelen zij plannen voor een leefbaar, dynamisch, Den Haag.

Omgaan met verlangen naar land van herkomst

“We kwamen voor één, twee jaar naar Nederland, maar we zijn hier oud geworden. Toch willen we allemaal terug.” Uit de OPOM gesprekken blijkt dat voor de meeste migranten het thema ‘terugkeer’ altijd een rol blijft spelen. Soms als een stemmetje op de achtergrond, soms heel prominent aanwezig, als een vraag waar eigenlijk een antwoord op móet komen. In de praktijk wordt er toch vaak geen definitief antwoord gevonden. Hoewel een enkel lid van de kerngroep heeft besloten om voorgoed in Nederland te blijven, blijkt het voor de meesten enorm moeilijk om te kiezen tussen Den Haag en hun geboorteplaats. Daar liggen hun wortels, daar zijn ze opgegroeid. Maar inmiddels hebben ze hier het grootste

gedeelte van hun leven doorgebracht en ervaren Nederland ook als hun ‘thuis.’ Bovendien hebben zij inmiddels kinderen en kleinkinderen die zij niet willen achterlaten. *“In Suriname krijg ik na een maand heimwee naar Nederland. Dan wil ik gewoon weer naar huis.”* Voor oudere migranten is het omgaan met het verlangen naar het land van herkomst een van de moeilijkste opgaven van hun leven.

vervolg op pag. 2

Inhoud

Oudere migranten aan het woord	1
Van de redactie	2
Veiligheid in de buurt	3
Minder zorgen om zorg?	4
Sparen door minder uit te geven	5
Interviews	
Edith Tjon	6
Allal l’Ajjouri	7
Nebahat Aydemir	8
Generaties in gesprek	10
Het OPOM	11
Kerngroep	12
Oproep	12

Angst om naar buiten te treden

Uit de discussies van de kerngroep blijkt dat oudere migranten, ondanks deze opgave, veel eigen ideeën hebben over hun leefomgeving, de zorgvoorzieningen en hun perspectieven voor de toekomst. Soms hebben ze specifieke wensen en behoeften, soms zijn hun wensen en verlangens hetzelfde als die van oudere Nederlanders. Wat opvalt is dat ze meestal niet gewend zijn om hun ideeën naar voren te brengen. Ze zijn bang dat ze niet begrepen zullen worden en weten ook vaak niet op welke manier ze met hun denkbeelden naar buiten kunnen treden. Een gevolg hiervan is dat er wel veel óver oudere migranten wordt gesproken, maar eigenlijk heel weinig mét. Ondanks dit passieve beeld, hebben zij wel degelijk behoefte om zelf actief deel te nemen aan de samenleving en na te denken over de toekomst. De deelnemers aan de OPOM kerngroep hebben dan ook al heel wat onderwerpen de revue laten passeren. Bij sommige gesprekken hebben zij uitdrukkelijk ook jongere migranten uitgenodigd om hun mening te laten horen, want als er één onderwerp is dat oudere migranten belangrijk vinden, dan is het wel het ontwikkelen van een dialoog met de jongere generaties.

Een groeiend netwerk

Het OPOM project duurt drie jaar. De kerngroep vormt de start van een groeiend netwerk. De basis van dit netwerk bestaat uit oudere migranten. Daarnaast worden ook jongeren en vertegenwoordigers van verschillende (gemeentelijke) organisaties en instellingen uitgenodigd om mee te doen. Na de eerste brainstormende fase is de kerngroep nu bezig om op een aantal belangrijke onderwerpen als wonen, zorg, financiële positie en dialoog der generaties concrete “uitwerkingsopdrachten” te formuleren. Op basis van deze uitwerkingsplannen, die in de volgende Nieuwsbrief gepubliceerd zullen worden, gaan in september 2003 verschillende werkgroepjes van start. Deze werkgroepjes krijgen de opdracht om met concrete, toekomstgerichte voorstellen te komen. De groepjes hebben een open karakter. Een ieder die interesse heeft om mee te doen, kan contact opnemen met de stichting BMP.

Manifestatie

Het OPOM project zal in november 2004 worden afgesloten met een slotmanifestatie en een Haags manifest waarin de voorstellen en initiatieven die door het netwerk ontwikkeld zijn aan de stad Den Haag gepresenteerd worden. Want dat de stad

Den Haag oudere migranten aan het hart gaat is zonneklaar: *“Ik heb als vrachtwagenchauffeur door heel Nederland gereisd. Maar ik was altijd blij als ik weer in Den Haag aankwam. Dan was ik weer thuis.”*

In deze nieuwsbrief komt een aantal kerngroepleden aan het woord om te vertellen wie zij zijn en waarom zij aan het OPOM meedoen. Daarnaast wordt er verslag gedaan van enkele thema's die door de kerngroep besproken zijn.

Van de redactie

Dit is de eerste nieuwsbrief van het project “Ontwikkeling Positie Oudere Migranten” (OPOM) in Den Haag. In dit project spreken Turkse, Marokkaanse en Surinaamse ouderen met elkaar in een kerngroep over de positie van oudere migranten. Wij willen u deelgenoot maken van de gedachten, de visies en de ideeën die in de discussies naar voren zijn gekomen. Aan de hand van een aantal verschillende voorbeelden geven we een doorkijkje van de veelheid en variatie aan onderwerpen die aan de orde zijn. We hebben in deze nieuwsbrief vanzelfsprekend een selectie moeten maken uit de interessante discussies die in de kerngroep gevoerd zijn, maar denken dat het een goed beeld geeft van de gedachten die in de kerngroep leven. We hopen dat de nieuwsbrief u uitnodigt om in het verdere vervolg van het project betrokken te zijn. Wij wensen u veel leesplezier toe.

Veiligheid in de buurt

“In de Schilderswijk was het vroeger beter. Het is nu een hele slechte buurt: veel Nederlanders zijn weggetrokken, er wonen bijna alleen maar buitenlanders. Ik ben 's nachts bang op straat. De straat is druk door veel cafés en coffeeshops. Daar wordt van alles gedaan: alcohol geschonken, drugs gedeald, gegokt, gestolen goederen aangeboden.”

Dit is niet de noodkreet van één van de laatste oorspronkelijke bewoners van de Schilderswijk, maar het verhaal van een oudere Turkse man. Het is het verhaal over een buurt die niet meer veilig is, waar je je niet meer thuis voelt. En dat geldt evenzeer voor de migranten als voor de oorspronkelijke buurtbewoners.

Wie is verantwoordelijk?

In de kerngroep van het OPOM is het gesprek over veiligheid in buurten een belangrijk onderwerp. De kernvraag die het OPOM formuleert is: wie is er verantwoordelijk voor de oplossing van de problemen in de buurt? Buurtveiligheid en preventie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wat kan je doen om overlast te voorkomen? In de visie van de kerngroep begint de verbetering van de buurt bij jezelf, bij de opvoeding van je kinderen en

bij het goede voorbeeld geven. *“Als iemand een papiertje op straat gooit, raap ik het op”*, vertelt een oudere Surinaamse man. *“Je ziet ze dan kijken, waarom doet hij dat? Zo zet je mensen aan het denken.”* De betrokkenheid van bewoners bij de oplossing van problemen is volgens de kerngroep een belangrijk punt, want zonder de signalen uit de buurt is het voor de overheid moeilijk om in te grijpen. Naar de ervaring van de kerngroep wordt er in Den Haag weinig met migranten over buurtveiligheid gesproken. De kerngroepleden hebben het idee dat migranten eerder gezien worden als oorzaak van de problemen dan als aandrager van oplossingen. Zij vinden dat daarin verandering moet komen.

Als er niets verandert dan ga ik verhuizen

Het is belangrijk te zoeken naar mogelijkheden om samen met anderen iets aan de ontstane overlast te doen. Niet alleen met je burens of de bewonersorganisatie. Maar ook door ambtenaren en politie aan te spreken op hun taken, door met hen de problemen van de buurt te bespreken. Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid, dus het leefbaarder maken van de buurt zal ook van verschillende kanten moeten komen. De kerngroep

vindt dat de overheid daarom geen coffeeshops meer zou moeten toelaten en de politie zou bij overlast afdoende moeten ingrijpen. Eén van de kerngroepleden is zo teleurgesteld dat er bij herhaald aankarten van overlast niet ingegrepen wordt, dat hij het bijltje erbij neer wil gooien: *“Als er niets verandert heeft het voor mij geen zin meer, dan ga ik verhuizen, misschien weer terug naar Turkije”*. Dat roept veel reacties op in de groep: *“U moet het niet opgeven. Maar samen met anderen, bijvoorbeeld in het buurtoverleg, opkomen voor uw belangen.”* De kerngroep concludeert dat het niet erg bemoeidigend is als je met eigen initiatieven aan de ene kant werkt aan de opbouw van de buurt, terwijl die aan de andere kant weer wordt afgebroken. Men is oprecht bezorgd over de veiligheid in de buurten en wil het onderwerp verder onder de aandacht brengen. Een deel van de verantwoordelijkheid voor oplossingen ligt uitdrukkelijk bij de bewoners zelf. In het vervolg van het OPOM wil de kerngroep andere partijen benaderen om gezamenlijk ideeën te ontwikkelen om de Haagse buurten veiliger te maken.

Minder zorgen om zorg?

In de bijeenkomst over zorg lijkt het in eerste instantie alsof de kerngroep zich niet al te veel zorgen maakt over 'zorg'. Althans, er worden in tegenstelling tot de andere thema's, niet veel uitspraken gedaan over de zorg die de kerngroepleden (later) verwachten. Uit de spaarzame opmerkingen die er wel gemaakt worden blijkt dat deze 'stilte' deels is toe te schrijven aan onvoldoende kennis over de zorginstellingen en deels aan de angst om overgeleverd te worden aan de instellingen. Blijkbaar heeft men hier niet veel vertrouwen in. Zo zegt een Turkse man: *"Als ik ziek word, ga ik naar een ziekenhuis. Niet naar een verpleeghuis. Mijn vrouw werkt daar. De mensen daar zijn zo verdrietig en eenzaam. Deze cultuur is zo moeilijk wat dat betreft."*

Angst voor onbegrip

Een deel van de kerngroepleden vermoedt dat zij in de reguliere Nederlandse zorginstellingen veel onbegrip tegen zullen komen. Zij zijn bang dat er geen rekening zal worden gehouden met de eigen cultuur. *"De leiding in verpleeg- en verzorgthuizen zouden alle culturen moeten kennen. Zij zijn echter vaak Nederlands en dus zijn de regels ook Nederlands. Mensen uit*

mijn cultuur krijgen veel bezoek. Maar door de Nederlandse verzorging wordt dat vaak te druk bevonden."

Ook de kwestie 'eten' lijkt een rol te spelen in de beeldvorming over zorginstellingen. Men is er niet zeker van dat er rekening zal worden gehouden met de eetgewoontes. Zo is een Marokkaanse man ervan overtuigd dat het eten dat moslims krijgen niet altijd Halal is. *"Als er een aparte catering zou komen dan zou het misschien wel anders zijn. Nu krijgt een moslim toch vaak gewoon varkensvlees te eten. Het gebeurt gewoon."*

Nadere kennismaking is belangrijk

Een Surinaamse man is het hier niet mee eens. Hij werkt als vrijwilliger in 'de Schildershoek', een multicultureel verpleegtehuis. Hij vertelt dat daar in de keuken wel degelijk rekening wordt gehouden met de verschillende achtergronden van mensen. Ook is er in de Schildershoek ruimte voor de gebedsdiensten van de verschillende godsdiensten. Hij nodigt de kerngroep dan ook uit om een kijkje te gaan nemen in de Schildershoek om te ervaren hoe het daar is. De kerngroep reageert enthousiast hierop en er wordt besloten om op korte

termijn gezamenlijk een bezoek te brengen aan het verpleegtehuis. Na afloop van dit bezoek zal er nog een keer over het onderwerp zorg worden gediscussieerd. De projectleiding zal zorgen dat er dan ook informatie is over andere vormen van zorg, zodat er op grond van een meer afgewogen beeld verder gepraat kan worden. De kerngroepleden vermoeden dat zij niet de enigen zijn die niet meteen veel gedachten hebben over het onderwerp zorg. Zij zullen zich bezinnen op de vraag hoe een verdere discussie over dit onderwerp onder de Haagse oudere migranten gestimuleerd kan worden.

Colofon

De Nieuwsbrief OPOM verschijnt 4x gedurende het project.
 redactie: E. den Hoedt
 F. von Meijenfeldt
 S. Saib
 eindredactie: S. Moerbeek

Sparen door minder uit te geven

“Soms sta je voor hoge of onverwachte uitgaven. De mogelijkheden om dan geld te lenen bij banken zijn zeer beperkt, omdat ons inkomen laag is en de rente hoog. Geld lenen is duur!”

De financiële positie van oudere migranten in Den Haag is voor de kerngroep een onderwerp dat met grote betrokkenheid is besproken. Kun je als oudere migrant terugvallen op je omgeving als je niet kan aankloppen bij financiële instellingen? Het antwoord is eenduidig: ja. Onderlinge steun is vanzelfsprekend vanuit de traditie in de landen van herkomst, maar is ook vaak de enige mogelijkheid om aan extra geld te komen. Een Surinaamse vrouw vertelt over het *kasmoni-systeem*, een eeuwenoud spaarsysteem met tien tot twaalf deelnemers die elke maand een bedrag inleggen. Elke maand is één van de deelnemers aan de beurt om de gezamenlijke inleg te krijgen. Met dit spaarsysteem ben je in staat grotere aankopen te doen. In de Turkse en Marokkaanse gemeenschap zijn er ook voorbeelden van onderlinge solidariteit. Moskeegangers die onderling geld lenen, uiteraard zonder rente te vragen. En migranten uit eenzelfde dorp of buurt die elkaar financieel onder-

steunen en voor elkaar zorgen.

Migrant zijn is duurder

Om een beeld te krijgen van de financiële huishouding van oudere migranten, zet de kerngroep de verschillende bestedingsposten op een rij. Enkele belangrijke bestedingsposten zijn de kosten voor huisvesting (huur en onderhoud), reizen naar het land van herkomst, de studie van de kinderen en de *Zakaat* (verplichte aalmoes voor moslims) of de armenbijdrage via de kerk. De relatie met het land van herkomst komt onder andere tot uitdrukking in de financiële en materiële ondersteuning van achtergebleven familieleden en kennissen. Ook cadeaus bij bijzondere gelegenheden en het terugreizen naar het geboorteland zijn grote bestedingsposten. Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft becijferd dat tweederde van de oudere migranten onder de armoedegrens leeft, omdat zij vaak geen of zeer beperkte pensioenopbouw en onvolledige AOW-opbouw hebben. Hoe redden zij het? Eén van de Turkse vrouwen in de kerngroep is helder en simpel in haar antwoord: *“Ik spaar door geen geld uit te geven aan dagelijkse dingen, zoals make-up, bioscoopbezoek, alcohol, sigaretten, uit eten gaan.”*

Gebruik maken van elkaars talenten

Uit het gesprek in de kerngroep komt naar voren dat het onderhoud van het huis de meeste mensen veel geld kost. Bijvoorbeeld doordat ze een klusjesman moeten inhuren. Of omdat de servicekosten hoog zijn. Sommige kerngroepleden hebben nooit kosten omdat zij de klusjes in huis allemaal zelf doen. Eén van de Turkse mannen biedt tijdens het gesprek over dit onderwerp meteen zijn diensten aan een Surinaamse vrouw aan die met onderhoudsklussen zit. Dat brengt de discussie direct weer op de vanzelfsprekendheid van onderlinge hulpsystemen. Het gaat niet alleen om financiële hulp: men zou ook van elkaars talenten gebruik kunnen maken. Zo wil een Marokkaanse man vegetarisch leren koken van een Surinamer, die op zijn beurt de islam beter wil leren begrijpen. De kerngroep wil het nader uitwerken van systemen van onderlinge steun en solidariteit tot één van de speerpunten van haar programma maken. Achterliggende gedachte is dat niet alleen de overheid, maar ook de migranten zelf iets kunnen doen om de moeilijke financiële positie van veel ouderen te verbeteren en de onderlinge sociale contacten te bevorderen.

Edith Tjon: het draait om eigen verantwoordelijkheid en solidariteit

“Als je ervoor gekozen hebt om hier te wonen dan moet je interesse hebben voor datgene wat zich om je heen afspeelt en het niet aan anderen overlaten om de kastanjes voor je uit het vuur te halen.”

Edith Tjon woont in een woongroep voor Chinezen uit Suriname, ‘de Chinese Brug’. Ze pendelde al een aantal jaren tussen Nederland en Suriname, maar veertien jaar geleden heeft zij zich hier om gezondheidsredenen permanent gevestigd. Haar vijf kinderen (en

kleinkinderen) wonen in Nederland. In de Chinese brug wonen mensen die al jaren in Nederland zijn maar de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen. Edith is een van de weinigen in de woongroep die Nederlands spreekt. Ze zet zich actief in voor haar medebewoners en fungeert vaak als tolk en vertaler. *“Soms heb ik hier in huis ‘s morgens om negen uur spreekuur. Dan komen de mensen hier met hun papieren bij mij en vragen mij om advies.”* Maar eigenlijk vindt Edith het jammer dat ze dit moet doen. Ze is een groot voorstander van zelfredzaamheid van mensen en probeert ook de mensen in de Chinese Brug te stimuleren om Nederlands te leren en onafhankelijk te worden. Zelf heeft zij ook haar leven zo ingericht dat zij niet afhankelijk hoeft te zijn van anderen. Zelfs op haar kinderen doet zij geen beroep. Dit gevoel van verantwoordelijkheid en onderlinge solidariteit is haar van kinds af aan meegegeven door haar ouders. *“Doe goed maar zie niet om. Doe wat je kan doen voor wie dan ook.”*

Nooit ergens bij betrokken

Edith vindt het heel leuk en belangrijk om deel te nemen aan de kerngroep. *“Er wonen in Den Haag heel veel oudere migranten. Maar ze worden nooit ergens bij betrokken.”* Ook hier benadrukt ze hoe belangrijk het volgens haar is om zelf, als oudere migrant, actief deel te nemen aan de samenleving. Volgens Edith zijn migranten zich er niet voldoende van bewust dat zijzelf ook verantwoordelijkheid dragen voor hun leven in Nederland en voor de verbetering van hun situatie. Ze vindt het van belang dat migranten actief deelnemen en bijdragen aan de samenleving waarin zij wonen. *“Er zijn in Nederland bijvoorbeeld een heleboel wetenschappelijke instanties die zich met onderzoek bezig houden voor bestrijding van ziekten. Ik vind het belangrijk dat ook migranten zich hiervan bewust zijn en donaties geven. Dit is immers ook in hun eigen belang. Zij kunnen immers ook ziek worden.”*

Vijf vingers zijn een vuist

Edith vindt het ook belangrijk dat migranten strijdbaar zijn. Zo zegt ze vaak tegen haar medebewoners in de Chinese Brug: *“We hebben hier gekozen voor een groep. Een groep is een vuist met vijf vingers. Van vijf vingers kun je één vuist maken en van tien vingers kun je twee vuisten maken. We moeten opkomen voor onze rechten.”*

Haar strijdbaarheid kan ze zeker kwijt in het OPOM. *“Maar ik vind het ook gewoon leuk om kennis te maken met migranten met een andere etnische achtergrond. Gewoonlijk heb ik geen contact met deze medebewoners in Den Haag.”* Zo vertelt ze dat ze onder de indruk is van de relatie die de Turkse en Marokkaanse jongeren hebben met het land van herkomst. *“Dat hebben de Surinaamse kinderen niet en dat vind ik eigenlijk wel jammer. Ik wil graag ontdekken waar dat nou aan ligt.”*

Allal l'Ajjouri: Van de bijstand kreeg ik het benauwd

Allal l'Ajjouri kwam in 1965 naar Nederland met het idee om hier een paar jaar te blijven en dan terug te keren naar Marokko. Hij woont inmiddels ruim 35 jaar in Den Haag. *"Ik heb er nooit bij stilgestaan dat ik zo lang hier zou blijven. Eén jaar, tien jaar misschien, en dan weer terug, maar ik ben nog steeds hier."* Zijn kinderen heeft hij pas enige tijd geleden naar Nederland over laten komen.

Dit was vooral uit noodzaak. *"Ik wilde het graag mogelijk maken voor mijn kinderen om te studeren. Financieel was het niet haalbaar om hen in Marokko te laten. Zodra ze achttien werden, ontving ik geen kinderbijslag meer. Maar daar kregen ze ook geen studiebeurs omdat hun vader in het buitenland woonde. Ik zat in een impasse en heb toen besloten om mijn kinderen naar Nederland te halen. Eigenlijk voelde ik voor het eerst dat ik in Nederland zou blijven toen ik genoodzaakt was mijn kinderen naar Nederland te halen."* In de 38 jaar dat meneer l'Ajjouri in Nederland woont, heeft hij zeker niet stilgestaan. Hij is begonnen als vrachtwagenchauffeur, is productiemedewerker geweest en heeft ook als timmerman gewerkt. Vervolgens heeft hij enige tijd een bijstandsuitkering ontvangen. *"Maar van de bijstand kreeg ik het benauwd. Ik heb toen besloten om een opleiding te volgen."*

Takken hier, wortels daar

Uiteindelijk heeft hij een sociale opleiding gevolgd, gericht op multi-etnische vraagstukken. Zijn opleiding heeft hij afgesloten met een scriptie over Marokkaanse ouderen, getiteld *"Takken hier, wortels daar."* Nu werkt hij als adviseur bij Stichting Boog (advies en ondersteuning samenlevingsopbouw) en zet hij zich actief in voor migranten. Hoewel meneer l'Ajjouri zegt geen wortels te hebben geschoten in Nederland, voelt hij wel degelijk een binding met Den Haag. *"Ik ben geïntegreerd maar niet geassimileerd. Ik voel me altijd in de eerste plaats een Marokkaan maar Den Haag is wel mijn thuis in Nederland."* Hij vertelt dat hij niet ongestoord op de Haagse markt kan rondlopen. Daar komt hij zo veel mensen tegen die hij de hand moet schudden. In de toekomst denkt meneer l'Ajjouri te gaan pendelen tussen Nederland en Marokko.

Een verpleeghuis als droom

De droom van Allal l'Ajjouri is om ooit een soort verpleeghuis in Marokko op te zetten, waar zowel oudere Marokkanen vanuit Nederland en als ouderen uit Marokko zelf kunnen verblijven. Hij heeft al een locatie in Marokko op het oog waar vroeger een sanatorium was gevestigd. *"Ik denk aan een soort rusthuis waar mensen in een mooie omgeving en een goed klimaat, kunnen verblijven. Ik ben in 1965 naar Europa gekomen. Ik heb veel meegemaakt. Als ik oud of ziek word dan wil ik liever daar verzorgd worden. Dat zou niet alleen in het voordeel zijn van Nederland maar ook zou het goed zijn voor de werkgelegenheid in Marokko. Dan hoeven jonge mensen niet te migreren."*

Op de vraag waarom hij aan het OPOM meedoet, antwoordt l'Ajjouri dat zijn motief cultuurgebonden is. *"Het is goed om iets te doen voor anderen, in de hoop dat je daarvoor later op één of andere manier beloond wordt. Door dankbaarheid of geschenken van God."*

Nebahat Aydemir: Ik heb mij nooit zo beziggehouden met ouderen

Nebahat is eigenlijk heel onverwachts betrokken geraakt bij de kerngroep. Zij loopt stage bij *Importante*, een vrouwen-informatiepunt en centrum voor emancipatie in Den Haag. Vorig jaar december was er een bijeenkomst van de kerngroep met als thema 'Dialogo der Generaties'. Nebahat werd een dag voor de bijeenkomst door een collega gevraagd om daar aan deel te nemen. *"Ik wist niet goed wat mij te wachten stond en ik heb me nooit zo beziggehouden met vraagstukken*

van ouderen. Ik dacht dat ik heel erg moest oppassen met wat ik kon zeggen. Bij ons kun je namelijk niet alles zeggen tegen ouderen, om ze niet voor het hoofd te stoten. Maar ik was na de bijeenkomst heel enthousiast over de kerngroep."

Nebahat is in Turkije geboren en kwam in 1979 met haar familie naar Nederland. Zij is nu 29 jaar en woont met haar ouders en haar broers en zussen in Den Haag. Na de mavo is zij naar het KMBO gegaan. Ze wilde graag het MBO gaan doen maar dat ging niet door, *"want ik droeg een hoofddoek waardoor de docenten dachten 'die trouwt toch binnenkort dus die heeft niet veel opleiding nodig.'"* Daarna kwam ze, na een aantal baantjes, op het ministerie van Landbouw en Visserij terecht. Daar werkt ze nu nog, maar ondertussen volgt ze de opleiding Sociale Dienstverlening.

Mensen hebben niet alleen rechten

Nebahat woont in de wijk Transvaal. Ze vindt dat Transvaal en de Schildersbuurt erg veranderd zijn. Zo vertelt zij dat ze vroeger als kind gewoon buiten op straat kon spelen. Nu gaat dat niet zo makkelijk meer omdat de criminaliteit toegenomen is en de straten niet zo veilig meer zijn. *"De schilderswijk is op zich een hele leuke en gezellige wijk maar er is wel veel vuiligheid op straat. Het is heel gek: de mensen zijn heel schoon binnenshuis maar buitenshuis is dat niet zo. Ze gaan ervan uit dat alles vanzelf wordt schoongemaakt, maar dat gebeurt dus niet. De mensen klagen wel veel maar soms denk ik dan dat het al zou helpen als zij zelf er ook iets tegen zouden doen. Al zouden mensen maar hun afval op een degelijke manier, afgesloten op straat zetten. Of één keer per week de stoep en het trappenhuis vegen. Mijn vader heeft dat bijvoorbeeld altijd gedaan. Mensen denken vaak dat ze alleen rechten hebben maar ze vergeten dat ze ook plichten hebben."*

Desondanks zou ze Den Haag niet willen verlaten. Ook heeft zij nooit overwogen om in Turkije te gaan wonen. Hoewel zij soms te maken krijgt met onbegrip van de buitenwereld bijvoorbeeld doordat zij een hoofddoek draagt, heeft Nebahat zich nooit echt buitengesloten gevoeld. *"Ik zou niet meer in Turkije kunnen aarden. Ook daar vinden zij ons buitenlanders. Misschien zou ik een jaar of twee in Istanbul willen werken maar dan wil ik weer terug. Hier ben ik gewoon thuis. Ik woon al zo'n 23 jaar in Den Haag. Ik zou eigenlijk nergens anders in Nederland willen wonen. Den Haag geeft een vertrouwd gevoel."*

Mijn ouders gaan pendelen

"Mijn ouders hebben wel altijd gezegd dat zij uiteindelijk terug willen. Maar ik denk niet dat het erin zit. Zij zouden ons niet alleen willen laten. Maar als de laatste de deur uit is, denk ik dat ze wel gaan pendelen tussen Nederland en Turkije. In 1996 hebben zij daar een huis gekocht. Als mijn ouders echt oud worden... ja, eigenlijk is het vanuit de cultuur bepaald dat zij bij de oudste zoon zouden moeten

wonen, maar dat is niet reëel denk ik. De kinderen werken allemaal, zowel de man als de vrouw. Misschien dat mijn ouders om de beurt bij één van ons zullen verblijven. Ik vind wel dat het onze plicht is om voor hen te zorgen. Ik denk niet dat ze naar een bejaardenhuis zouden gaan. Daar kun je ze ook niet toe dwingen. Misschien dat ze het wel zouden doen als er een soort islamitische seniorenwoning zou zijn. Ik weet het eigenlijk niet zo goed. Ik heb er nog niet zo bij stilgestaan. Mijn ouders hebben die leeftijd nog niet bereikt.”

Generaties moeten praten

Nebahat ondervindt de druk die het leven met twee culturen met zich mee brengt. De westerse ‘ik-cultuur’ is voor haar niet altijd makkelijk te combineren met de tradities die zij in ere wil houden. In de Turkse gemeenschap hebben ouders meer zeggenschap over de keuzes van hun kinderen. Maar Turkse ouders in Nederland zullen sommige keuzes van hun kinderen niet begrijpen. Balans vinden tussen je eigen wensen en behoeften en respect tonen voor je ouders, vergt volgens haar wel de nodige energie.

“Ik zou graag zien dat de generaties meer met elkaar in gesprek zouden treden. Het kan veel problemen voorkomen. Veel jongeren denken dat zij geen steun hebben aan hun ouders. Maar vaak weten ouders niet hoe zij hun liefde moeten tonen. Ik denk dat als je meer praat met je ouders dat liefde en begrip veel meer naar buiten komen.”

Generaties in gesprek

“Sommige dingen uit je opvoeding botsen met de Nederlandse cultuur. Als je ouder wordt vergelijk je steeds meer Nederlandse dingen met de cultuur die je van huis uit meekrijgt. In je achterhoofd spelen ook altijd de verwachtingen van je ouders mee. In hoeverre moet je daarmee rekening houden? Dat is altijd de vraag.”

Het is december 2002 en de kerngroepleden van het OPOM zijn in gesprek met vier jongeren onder het motto ‘dialogo der generaties’. Tijdens deze discussie worden onderwerpen geformuleerd waarover jongeren en ouderen met elkaar zouden moeten spreken. In bovenstaand citaat geeft een van de jongeren aan dat de verwachtingen van de ouders een gespreksonderwerp zouden moeten zijn. Volgens de jongeren zijn ouders vaak niet op de hoogte van de omgeving waarin kinderen opgroeien en van de denkwijzen die daar de rondte doen. De leefomgeving binnen- en buitenshuis sluit niet altijd op elkaar aan. *“Daarom,”* geven de jongeren aan, *“moet er ruimte zijn voor dialoog.”* Tegelijkertijd komt echter uit de discussie naar voren dat veel ouderen het niet vanzelfsprekend

vinden om direct met hun kinderen in gesprek te gaan over dit soort onderwerpen. Ze verwachten dat de kinderen de twee culturen vanzelf oppikken. *“Als ouder geef je eerst je eigen cultuur mee zodat de kinderen weten hoe het er thuis aan toe gaat. Ik heb mijn kinderen ook leren bidden en vasten en dergelijke. Buitenshuis heerst een andere cultuur. Die krijgen ze op school mee en leren ze kennen in contact met Nederlandse kinderen en leraren. Zo leren kinderen twee culturen.”*

Respect is belangrijk

Het woord *respect* valt vaak tijdens de discussie. Dat wederzijds respect tussen ouders en kinderen belangrijk is, daar is iedereen het wel over eens. Een van de kerngroepleden legt uit dat het gaat om eerbied hebben voor elkaar; van jongeren naar ouderen, maar ook van ouderen naar jongeren. Een jongere is het daarmee eens: *“Ouders mogen best meebeslissen over bepaalde zaken. Mijn vader heeft bijvoorbeeld hard gewerkt zodat ik een opleiding kan volgen. Maar,”* voegt ze toe, *“er moet wel naar de kinderen worden geluisterd.”* Een andere jonge gespreksdeelnemer wijst erop dat daarin soms het probleem zit: *“Ze*

zeggen altijd wel dat je de vrijheid hebt om je eigen keuzes te maken, maar het liefst zien ze je toch trouwen met iemand van je eigen cultuur.”

Er zijn ook kerngroepleden die merken dat de jongeren soms weinig respect voor de ouderen hebben, omdat ze hun achtergronden niet goed kennen. Volgens hen zouden kinderen moeten weten wat hun ouders hebben meegemaakt in het verleden. Wat zij hebben moeten doen en laten om een betere toekomst voor hun kinderen te garanderen. Door hier bewust van te zijn, zouden kinderen meer respect kunnen krijgen voor hun ouders.

OPOM organiseert de dialoog

De discussie tussen ouderen en jongeren laat zien dat de ouderen respect hebben voor het feit dat hun kinderen om hebben leren gaan met twee culturen en dat de jongeren respect hebben voor de wijze van opvoeding van hun ouders. De discussie laat echter ook zien dat de wederzijdse verwachtingen niet altijd met elkaar overeenkomen, dat er meningsverschillen bestaan over de invulling van bepaalde vrijheden en dat er een grote behoefte aan betere communicatie bestaat.

De komende weken gaat de kerngroep bekijken op wat voor manier de zo noodzakelijke dialoog tussen de verschillende generaties

migranten in Den Haag verder gevoerd kan worden en wat voor ‘opdracht’ er geformuleerd kan worden voor de werkgroep die zich

hier vanaf september mee bezig zal gaan houden.

Project Ontwikkeling Positie Oudere Migranten (OPOM) Den Haag

Onder het motto “*van toeschouwer naar acteur*” is januari 2002 het project OPOM in de stad Den Haag van start gegaan. Het OPOM wordt in november 2004 afgesloten met een stadsmanifestatie waarin oudere migranten hun visie en voorstellen voor de toekomst van Den Haag presenteren.

Doel van het project OPOM is:

1. Oudere migranten van verschillende etnische achtergronden met elkaar in contact brengen en uitdagen om met elkaar voorstellen en plannen te ontwikkelen op thema's als wonen, zorg, relatie met het land van herkomst, solidariteit tussen generaties, en dergelijke.
2. Het leggen van contacten met Haagse instellingen, organisaties en ondernemingen voor de uitwerking van deze voorstellen en plannen.
3. Het opstellen van een manifest met de visie en de voorstellen van oudere migranten over hun toekomst in Den Haag.

Organisatie

Het OPOM Den Haag kent verschillende organisatorische eenheden. Een **kerngroep** van oudere migranten, met verschillende etnische achtergronden, aangevuld met een aantal jongeren. Een losser netwerk van **uitwerkingsgroepjes** bestaande uit (oudere) migranten en andere belangstellenden die de door de kerngroep aangereikte ideeën en voorstellen nader uitwerken en concretiseren in. Een **kring** van geïnteresseerde en betrokken instellingen, diensten en organisaties die het verloop van het project actief volgt en waar mogelijk investeert in het tot werkelijkheid maken van de voorstellen en plannen (gedurende de uitwerking en/of daarna). Een **secretariaat** dat zorg draagt voor de organisatie van het project als geheel, de methodische begeleiding van de kerngroep en het netwerk en voor de verslaglegging.

Het programma in het kort:

Jan. 2002 – feb. 2003: De kerngroep spreekt over de positie van de oudere migrant in Den Haag.

Feb. 2003 – juli 2003: De kerngroep definieert per thema een aantal opdrachten.

Uitwerkingsgroepen worden samengesteld.

Sep. 2003 – juli 2004: Concrete uitwerkingen van ideeën worden geformuleerd en initiatieven genomen. Vastleggen van voornemens en concrete afspraken van instellingen, diensten en organisaties.

Sep. 2004 – dec. 2004: Afsluiting van het project met een stadsmanifestatie met o.a. buurtgroepen, politici, wijkinstellingen, ambtenaren, architecten, woningcorporaties, ondernemingen etc.

Het project “Ontwikkeling Positie Oudere Migranten” Den Haag is een initiatief van de Stichting BMP en wordt ondermeer gefinancierd door de gemeente Den Haag.

De stichting **Bevordering Maatschappelijke Participatie** is een landelijke projectorganisatie.
 BMP houdt zich bezig met participatiebevordering.
 BMP verkent nieuwe maatschappelijke thema's en onderwerpen en ontwikkelt passende manieren van aanpak voor individuen, groepen en organisaties om met deze thema's aan de slag te gaan.
 De werkzaamheden van BMP worden per project gefinancierd door uiteenlopende financiers.
 Stichting BMP is gehuisvest op de Sarphatikade 13
 1017 WV Amsterdam
 tel: 020-4282728
 fax: 020-4282928
 e-mail: bmpadam@xs4all.nl

**Kerngroep OPOM
Den Haag**

De heer A. el Ajjouri
 Mevrouw N. Aydemir
 De heer R. Beki
 De heer A. Belhaj
 Mevrouw W. van Brest
 Mevrouw R. Burgrust
 Mevrouw Y. Elkiran
 Mevrouw A. Ettahiri
 Mevrouw A. Gersie
 Mevrouw F. Outmany
 De heer L. Ramautar
 Mevrouw Z. Sahin
 De heer B. Tas
 Mevrouw E. Tjon-Soei-Len

Belangstelling voor OPOM Den Haag

Wilt u betrokken worden bij het project Ontwikkeling Positie Oudere Migranten, vul dan onderstaande gegevens in en stuur de bon aan:

Stichting BMP
 Sarphatikade 13
 1017 WV Amsterdam

Ik wil graag betrokken worden bij OPOM.

Mijn belangstelling gaat met name uit naar een werkgroep die zich bezighoudt met (voorkeur aankruisen):

- Wonen
- Zorg
- Financiële positie
- Buurtveiligheid en preventie
- Dialoog tussen de generaties
- Verbondenheid met de landen van herkomst
- Anders, namelijk

Mijn gegevens:

Naam:

Organisatie:

Straat:

Postcode:

Woonplaats: